

ระบบบริการที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์

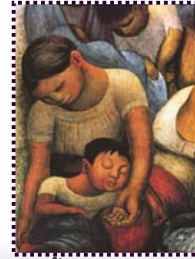
Humanized Health Care: From Concept to Practice

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์

สุขภาพกับความเป็นมนุษย์

สุขภาพคือภาวะแห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ข้าพเจ้าไม่ต้องการให้ท่านทั้งหลายเป็นเพียงแพทย์ แต่ต้องการให้ท่านเป็นมนุษย์ด้วย..... พระราชดำรัสสมเด็จพระบรมราชชนก

Integrating Health and Humanity

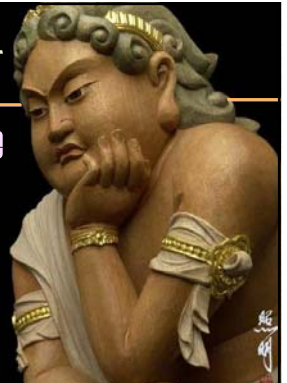
สุขภาพหรือสุขภาพดีของทุกคนเป็นศีลธรรมของสังคม
หัวใจของสุขภาพคือการเคารพในคุณค่า ศักดิ์ศรี
และศักยภาพของความเป็นมนุษย์

ศักยภาพสูงสุดของ

ความเป็นมนุษย์

Self-Transcendence

- Self Actualization Needs
- Ego Needs
- Social Needs
- Security Needs
- Physiological Needs

คือการก้าวพ้นจากความบีบคั้นคับข้องไปสู่สภาวะ
ที่เชื่อมโยงมนุษยชาติและสรรพสิ่งให้เป็นหนึ่งเดียว

การลดทอนความเป็นมนุษย์

นำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในระบบบริการ

- มนุษย์กลายเป็นเครื่องมือมากกว่า
เป็นเป้าหมายการพัฒนา
- การทำงานกลายเป็นความทุกข์
- คนถูกทำร้ายและทำร้ายคนอื่นได้ง่าย
- นำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรง
- คนดีต่อแท้ หหมดกำลังใจทำงาน

โรดโรดกัดกัดตีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง
ไตกลายเป็นโรด:บาดอย่างไหม

Dehumanization of health profession

- การขาดความภาคภูมิใจในวิชาชีพ
- การรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียม
- การลดทอนงานเป็นเพียงการหารายได้
- ความแปลกแยกจากงานที่ทำ
- ความยอมรับในสังคมลดน้อยลง
- ขาดแรงบันดาลใจและความคิดสร้างสรรค์
- ระบบงานมันทอนทำให้คนทำดีต่อแท้
- งานขาดความหมายเชิงจิตวิญญาณ

ความไว้วางใจลดลง... การฟ้องร้องเพิ่ม

- บริการสุขภาพกลายเป็นสินค้า
- ระบบบริการกลายเป็นระบบอุตสาหกรรม
- ความคาดหวังจากเทคโนโลยี
- ภาระงานมากขึ้นตามนโยบายสวัสดิการสุขภาพ
- การสื่อสารไม่เพียงพอและไม่มีคุณภาพ
- กระแสเรื่องสิทธิและการเติบโตของชนชั้นกลาง
- ระบบราชการด้อยประสิทธิภาพ

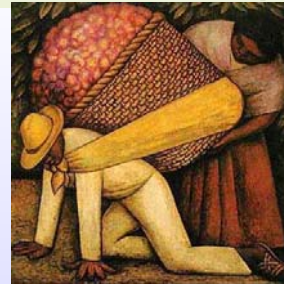

ยุคที่หนึ่งของ การสาธารณสุขไทยคือ
การทำบริการสาธารณสุขให้ทันสมัยและทั่วถึง

ระบบการแพทย์สมัยใหม่ Modern Scientific Medicine

- Scientific rationality
- Objectively measurable
- Mind-body dualism
- Biological reductionism
- Diseases as entities

ความท้าทายของสาธารณสุขยุคที่สอง

การสร้างระบบบริการสุขภาพ
ที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์

แนวคิด การบริหารที่ใส่ใจต่อความเป็นมนุษย์

- บุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วยในฐานะมนุษย์
- สุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของศีลธรรมทางสังคม
- ความเจ็บป่วยเป็นโอกาสของมนุษยธรรม
- การร่วมทุกข์นำไปสู่การแสวงหา
- ความดีมีสรรพคุณเยียวยาความทุกข์ได้
- เกิด แก่ เจ็บ ตายกับความหมายของชีวิต
- เทคโนโลยีในฐานะเครื่องมือของมนุษย์

แนวปฏิบัติ How to humanize health care

- ขยายกรอบแนวคิดเรื่องสุขภาพ
- ดูแลรักษาทั้งโรค ความเจ็บป่วย และความทุกข์
- เรียนรู้จากเรื่องเล่าและเรื่องราวชีวิต
- แสวงหาโอกาสทำงานกับคนทุกข์ยาก
- ละเอียดย้อนต่อมิติทางสังคมวัฒนธรรม
- ส่งเสริมการเรียนรู้อุดมคติของชีวิต
- สร้างวัฒนธรรมจิตอาสาเพื่อการขัดเกลาตนเอง
- ปรับระบบงานและการจัดการให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ความเป็นมนุษย์   **สันติภาพ**
สุนทรียภาพ   **อิสราภาพ**

ไรต์
ความเจ็บป่วย
ความทุกข์

ขยายกรอบวิธีคิดเรื่องสุขภาพ

เรื่องเล่ากับการเรียนรู้ความเป็นมนุษย์

- มนุษย์เรียนรู้ความละเอียดอ่อนผ่านเรื่องเล่า
- เรื่องเล่าสร้างแรงบันดาลใจ บ่มเพาะคุณค่า และปลูกฝังคุณธรรม
- การเล่าเรื่องช่วยนิยามความหมายให้ชีวิต
- การฟังอย่างตั้งใจเป็นการเคารพในความเป็นมนุษย์ (Deep Listening)

In matters of ethics and spirit there may be nothing more practical than a good fable (Bolman & Deal 1994:4)

ความดีที่เยียวยา
เรื่องเล่า...กับการแพทย์ที่หัวใจความเป็นมนุษย์

งานคือ **ความดี** ที่กลั่นกรองชีวิต

เรื่องเล่าจากชีวิตบุคคลเล็กๆ ที่ทำงานสุขภาพที่ยิ่งใหญ่

ส่งเสริมโอกาสการทำงานกับดนตรีทุกขั้ว

- ความทุกข์ยากเป็นเครื่องเร้าความเป็นมนุษย์ให้แสดงออก
- คุณค่าของงานปรากฏเด่นชัดที่สุดเมื่อเกิดกับคนทุกข์ยาก
- การทำงานรับใช้คนทุกข์ยากเป็นเส้นทางของพระโพธิสัตว์

เรียนรู้ความเป็นมนุษย์จากชีวิตที่สัมผัสชีวิต

ละเวียดว่วนต่อมิตทางสังคมนวัฒนธรรม
Understanding human across culture

Appreciating the common humanity

เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ส่งเสริมการเรียนรู้จุดมดตบของชีวิต

- สนับสนุนการค้นหา ชื่นชมเรื่องราวความดี คุณธรรมวิชาชีพ และอุดมคติชีวิตที่แฝงในระบบงานและนำเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจมาเรียนรู้ร่วมกัน

ปรับโครงสร้างองค์กรให้เอื้อต่อการเรียนรู้
มิติความเป็นมนุษย์

ลดความเป็นช่วงชั้นและลำดับชั้นการสั่งการ

ส่งเสริมความสัมพันธ์แนวระนาบ

สร้างวัฒนธรรมการร่วมคิดร่วมทำแทนการสั่ง

ส่งเสริมความเป็นชุมชนในองค์กร

สนับสนุนงานอาสาสมัครในองค์กร

ส่งเสริม Non-financial incentive

ระบบบริหารที่มีหัวใจความเป็นมนุษย์

- บูรณาการสุขภาพกับความ
เป็นมนุษย์
- เชื่อมโยงมิติทางสังคม
  - อ่อนโยนต่อชีวิต
  - อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ
- ความเป็นกัลยาณมิตร
ระหว่างผู้ดูแลรักษากับคนป่วย

Envisioning a Humanized Health Care

**What you are, the world is.
And without your
transformation, there can
be no transformation of the
world.**

J. Krishnamurti